

dr hab. Bogumiła Lisocka-Jaegermann
emerytowany pracownik Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych oraz Ośrodka Studiów
Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego
badaczka w projekcie „Inicjatywy Transformacyjne w andyjskich społecznościach wiejskich.
Narracje i strategie zmiany społecznej z perspektywy antropologicznej” (Narodowe Centrum
Nauki 2017/26/D/HS3/00459) IEiAK UW
e-mail: bogu@uw.edu.pl

**Ocena osiągnięć naukowych oraz dorobku dr Aleksandry Wieruckiej sporządzona w
związku z postępowaniem habilitacyjnym prowadzonym przez Radę Dyscypliny Nauki o
Kulturze i Religii Uniwersytetu Gdańskiego**

Zgodnie z pismem Przewodniczącego Rady Dyscypliny Nauki o Kulturze i Religii
Uniwersytetu Gdańskiego dr hab. Tarzycjusza Bulińskiego, prof. UG, w którym zostałam
zawiadomiona o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr
Aleksandry Wieruckiej, przedkładałam niniejszą recenzję dorobku naukowego kandydatki do
stopnia naukowego doktora habilitowanego.

**1. Ocena monografii *Amazoński Inny. Wizerunek rdzennych mieszkańców Amazonii
we współczesnych tekstach kultury*, Universitas, Kraków 2020 oraz innych prac
dotyczących rdzennych mieszkańców Amazonii**

Z uwagi na to, że jestem latynoamerykanistką i na fakt, iż publikacje dotyczące rdzennych
mieszkańców Amazonii stanowią przeważającą większość tekstów przedstawionych jako
dorobek naukowy będący podstawą wszczęcia postępowania habilitacyjnego dr Aleksandry
Wieruckiej, skupiam się w recenzji przede wszystkim na ich ocenie.

Monografia *Amazoński Inny. Wizerunek rdzennych mieszkańców Amazonii we
współczesnych tekstach kultury* liczy 282 strony. Została opublikowana przez Towarzystwo
Autorów i Prac Naukowych UNIVERSITAS w 2020 roku.

Praca podejmuje aktualny i ważny temat. W XXI wieku świadomość różnorodności
kulturowej mieszkańców Ziemi staje się powszechna. Przekazy docierające za pośrednictwem
środków komunikacji masowej, zwłaszcza telewizji, kanałów i platform internetowych a
także bezpośrednie kontakty, które wynikają ze zwiększającej się dostępności podróżowania,
doświadczeń migracyjnych i turystycznych, zdają się przybliżać ludziom „innych” i sprawiać,
że postrzegani są pełniej i wielowymiarowo. Autorka weryfikuje ten pogląd przyglądając się
obrazom tubylczych mieszkańców Amazonii obecnym w kilkudziesięciu tekstach kultury
(filmach, grach, książkach dla dorosłych, młodzieży i dzieci, komiksach, instalacjach
artystycznych, na fotografiach) powstałych w pierwszych dwóch dekadach XX wieku.

Recenzowana monografia składa się z dwóch części. Pierwsza z nich ma na celu
wprowadzenie czytelnika w tematykę pracy. W zwięzły i przystępny sposób Autorka
zarysowuje ideę obcego i toczące się wokół niej debaty (rozdział I) oraz problematykę
stereotypu i egzotykcji (rozdział II). Najobszerniejszy z rozdziałów tej części (rozdział III)
poświęcony jest Amazonii i jej mieszkańcom: warunkom przyrodniczym, historii, sytuacji
prawnej i społecznej ludności rdzennej, jej kulturze.

Przy tak szeroko zarysowanej tematyce i jej syntetycznym ujęciu Autorka nie ustrzegła się błędów. Niektórych łatwo byłoby uniknąć sięgając do źródeł polskojęzycznych, co dotyczy zwłaszcza nazw geograficznych. W nazewnictwie polskim posługujemy się pojęciami Niziny Amazonki (a nie doliny Amazonki, str. 11, 39) i dorzecza Amazonki (a nie doliny dorzecza Amazonki – *ibidem*); prawidłowa nazwa lasów porastających Amazonię to las równikowy, choć jest już też akceptowane pojęcie lasu deszczowego (nie używa się pojęcia las tropikalny). Pozostając przy geografii: drzew kauczukowych nie uprawiano w Azji Mniejszej (str. 53). Byłoby to niemożliwie w tamtejszym klimacie. Anglicy zakładali plantacje kauczukowców na Cejlonie, w Indiach i w krajach Azji Południowo-Wschodniej.

Jak słusznie zauważa Autorka na początku podrozdziału zatytułowanego „Tubylcza historia Amazonii (str. 43) debaty wokół chronologii procesów zasiedlenia regionu wciąż się toczą. Dotyczą także pochodzenia żyznych, ciemnych gleb (zwanymi czarnoziemami tropikalnymi - *terra preta*). Według niektórych autorów¹ nie mają charakteru antropogenicznego - powstały na drodze zachodzących naturalnie procesów przyrodniczych (powodzie, pożary), a obszary ich występowania były najwcześniej zasiedlane. W książce przywołany został jedynie pogląd tych badaczy, dla których są one wytworem człowieka. Sam tytuł podrozdziału jest nieco mylący – w pracy przywołującej postkolonializm takie sformułowanie sugeruje historię pisaną z perspektywy i przez rdzennych mieszkańców, a mamy do czynienia z zarysem dziejów zasiedlenia i zagospodarowania Amazonii uwzględniającym ich losy. Tytuł kolejnego podrozdziału, w moim odczuciu, brzmiałby zręczniejsz w formie „Rdzenne kultury Amazonii”. Słowo rejon nie jest synonimem regionu, a sama Autorka w pierwszym zdaniu pisze o „setkach grup kulturowych zamieszkujących Amazonię” (str. 72).

Powyższe uwagi nie stanowią poważnych zarzutów. Są raczej przestrożą przed zbyt dużym zaufaniem do redaktorów książek i przypomnieniem, iż Autor odpowiada za wszystko, także za pomyłki.

Ponieważ jestem latynoamerykanką nie mogę nie zapytać Autorki o powód, dla którego wśród przywoływanych w pracy naukowców niemal nie ma polskich badaczy, a zwłaszcza antropologów piszących o rdzennych mieszkańcach Amazonii². Prace niektórych spośród nich bezpośrednio odnoszą się do zagadnień poruszanych we wstępnej części recenzowanej monografii³ i jak mniemam, Autorka je zna. Być może zwyczaj przypominania polskich prekursorów badań w odległych regionach świata nie jest już praktykowany przez współcześnie publikujących autorów.

Druga, zasadnicza część monografii jest efektem oryginalnych badań jej Autorki. Analizuje ona ponad sześćdziesiąt różnych tekstów kultury, w których pojawiają się tubylczy mieszkańcy Amazonii. Autorka nie bierze pod uwagę tekstów o charakterze dokumentalnym czy biograficznym. Interesuje ją obraz wyłaniający się z dzieł o charakterze fikcji literackiej, filmów fabularnych, gier, fotografii artystycznych, wystaw prac artystów wizualnych. Na kryteria wyboru dzieł i prac składają się: czas ich powstania (XXI w), dostępność i oddziaływanie na szersze kręgi odbiorców. Wszystkie traktowane są jako teksty kultury. Zastanawiam się, na ile uprawnione jest odczytywanie w dość ujednolicony sposób tekstów o tak zróżnicowanych formach wyrazu i ekspresji. Gry komputerowe konstruowane są zgodnie z pewnymi zasadami nieobowiązującymi w obrębie fikcji literackiej. Fotografia, czy nawet

¹ patrz n.p. najnowszy artykuł reprezentujący ten pogląd: Lucas C. R. Silva, *et al.* A new hypothesis for the origin of Amazonian Dark Earths *Nature Communications* volume 12. Article number: 127 (2021)

² odnotowałam jedynie prace Magdaleny Krysińskiej – Kaluźnej oraz Ewy Nawrockiej

³ dorobek polskich badaczy Amazonii podsumowany jest w artykule, który ukazał się w 2020 roku, a który przywołuję ze względu na bibliografię zawierającą wcześniej publikowane prace polskich „amazonistów”: Tarzycjusz Buliński, Mariusz Kairski “A brief history of Amazonian research in Polish anthropology” *Etnografia. Praktyki, Teorie, Doświadczenia* 2020, 6: 205–216

cykl zdjęć, film akcji, horror i artystyczny *performance* rządzą się nieco innymi prawami. Zabrakło mi w pracy choćby krótkiej, całościowej dyskusji nad tą kwestią, choć przyznaję, że wątek różnicowania tekstów kultury pojawia się miejscami podczas ich analizy.

Doceniam w pełni trud i czas włożony w znalezienie tak dużej liczby dzieł i prac spełniających wymienione powyżej kryteria i wnikliwe „wyłuskiwanie elementów kształtujących u odbiorcy wizerunek Indian” (str. 11). Realizacja tego zadania nie byłaby możliwa bez zaangażowania emocjonalnego badaczki, które, jak sama mówi, wyrosło z irytacji siłą stereotypów.

Podporządkowanie wywodu najważniejszym wątkom wyłaniającym się z analizowanego materiału (codziennosc, szamanizm, kanibalizm, współczesne problemy, las jako środowisko życia) było trafnym zabiegiem. Pozwoliło Autorce na prowadzenie wartkiej narracji i ułatwiało formułowanie konkluzji. Sprzyjało też czytelnikom. Fakt, iż czytamy o książkach, filmach, grach czy komiksach obecnych wciąż na rynku rozrywki i sztuki wzmacnia siłę wniosków przedstawianych na końcu każdego z podrozdziałów.

Bardzo wysoko oceniam próbę pokazania tekstów kultury powstających w łonie tubylczych społeczności amazońskich i sugerowałabym głębsze potraktowanie tego tematu w przyszłości.

Książka stanowi autorskie, oryginalne spojrzenie na istotny społecznie problem. Autorka wykazała się zarówno umiejętnością analizy i interpretacji współczesnych tekstów kultury, jak i znajomością regionu i jego mieszkańców. W mojej opinii Autorka realizuje założony cel swojego badania. Pokazuje najważniejsze elementy składające się na stereotyp „amazońskiego innego” oraz jego trwałość. Podejmuje, być może zbyt skromną, próbę wyjaśnienia tej ostatniej. Odwoływanie się do dorobku różnych dziedzin i dyscyplin nauki, korzystanie ze zróżnicowanych metod, jest w mojej opinii dużym walorem pracy. Niesie także pewne ryzyko, którego przejawem jest m.in. wytykanie przeze mnie błędów rażących latynoamerykanistkę będącą także geografem.

Tematyka podniesiona w recenzowanej monografii jest obecna we wcześniejszych i późniejszych publikacjach Autorki. Obejmują one zarówno teksty skupiające się na wizerunkach amazońskiej ludności rdzennej oraz prace prezentujące współczesne problemy wybranych grup rdzennych oparte na materiałach zebranych podczas badań terenowych.

Do pierwszej grupy zaliczają się dwa artykuły w czasopismach poświęconych problemom edukacji, opublikowane kolejno w języku polskim i angielskim, a także nieco wcześniejszy rozdział w publikacji zbiorowej. Dwa pierwsze: „Mitologia Shuar w perspektywie postkolonialnej na przykładzie książki „Etsa”, (*Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*”, 2023, vol. 18, nr 4,) oraz „Producing a Popular Image of the Amazon Rainforest and Indigenous Peoples in American Picture Books,” (*Problemy Wczesnej Edukacji*” 2016, 34 (3), s. 84-93) dotyczą edukacyjnych książek obrazkowych dla dzieci. Ani książka, która powstała w Ekwadorze, w ramach polityki integracji kulturowej ludności, ani ta opublikowana z myślą o dzieciach w krajach anglojęzycznych nie spełniają pokładanych w takich działaniach nadziei. Uczniowie ekwadorscy dostają uproszczoną i niemającą wiele wspólnego z oryginalnym mitem Shuar banalną opowiastkę, a dzieci anglojęzyczne przekaz nie różniący się od tego, który płynie z mass mediów. Rozdział pt: „Wizerunek Indian Huaorani a zmieniająca się rzeczywistość” [w:] *Obrazy dookoła świata. Postrzeganie i prezentowanie kultur w dobie transkulturowości*, red. Bielska-Krawczyk Joanna, Kołos Sylwia, Mateja Magdalena, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2013 pokazuje trwałość stereotypu grupy etnicznej żyjącej w szybko zmieniających się warunkach.

Teksty należące do drugiej grupy wskazują na długoletnie zainteresowanie Aleksandry Wieruckiej rdzennymi mieszkańcami Amazonii oraz na bogate doświadczenia badań terenowych prowadzonych w regionie od 2007 roku. W dużej mierze stanowią uzasadnienie jej zainteresowania współczesnym wizerunkiem amazońskiej ludności tubylczej i emocjonalnego stosunku do trwałości stereotypów. Wyróżnia się wśród nich monografia *Huaorani of the Western Snippet* opublikowana przez wydawnictwo Palgrave w 2015 roku (w języku polskim przez Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego w 2013 roku). Książka liczy 195 stron i jest rzetelną monografią ekwadorskich Huaorani opartą na badaniach prowadzonych w okresie 2007-2012. Uwzględnia kontekst regionalny, historyczny, polityczny i ekonomiczny, w jakim funkcjonowała grupa w pierwszej dekadzie XXI wieku, a zwłaszcza konflikty wynikające z rosnącego zainteresowania państwa i firm naftowych eksploatacją złóż zlokalizowanych na jej terytorium. Przedstawia kulturę Huaorani i procesy akulturacji. Zamieszczona w ostatniej części pracy biografia mężczyzny będącego szamanem jest dopełnieniem obrazu zmian, z jakimi mierzą się amazońscy tubylcy.

Biorąc pod uwagę charakter oraz potencjalny zasięg monografii wyznaczony zarówno językiem publikacji jak i rangą wydawnictwa, jest ona niewątpliwie znaczącym osiągnięciem Autorki.

Publikowane przez Aleksandrę Wierucką artykuły i rozdziały książkowe odwołujące się do jej badań w Amazonii dotyczą różnych aspektów współczesnego bytu rdzennych mieszkańców regionu, w tym, m.in.

- organizacji i przywództwa ("Creating New Type of Leadership for Postcolonial Times - the Huaorani case" *Estudios Latinoamericanos*", vol. 33-34, 2013- 2014, s. 145-156; "Land of No Pain" – the Influence of an Indigenous Foundation on the Napo Quichua Future, [w:] *Spoleczne problemy Ameryki Łacińskiej*, red. M. Drgas, J.Knopek, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.
- edukacji („Edukacja formalna wśród Huaorani” [w:] *Almanach Antropologiczny*, red. T. Buliński, M. Rakoczy, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015.
- zmian wzorców życia rodzinnego („Rodzina Huaorani w XX i XXI wieku” [w:] *Rodzina w świecie współczesnym. Modele, role, funkcje*, red. M. Howorus-Czajka, K. Kaczor, A. Wierucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2011)
- zmieniającej się roli kobiet („Tradycyjna i współczesna rola kobiety w kulturze Huaorani” [w:] *Podróże między kobiecością a męskością*, red. A. Chybicka, N. Kossakowska-Berezecka, P. Pawlicka, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012.)
- migracji młodzieży (“Negotiating Better Futures: Migration of Huaorani Youth in Rural Ecuador”, *Journal of Youth Studies*, vol.25, No.3, p. 307-320, 2021, <https://doi.org/10.1080/13676261.2020.1869195>.
- wkraczania turystyki i przemysłu wydobywczego na terytoria grup tubylczych (“Living with Strangers: Huaorani and Tourism Industry in XXI Century” *Anthropological Notebooks*, nr 24 (1) 2018, s. 97-110; we współautorstwie z Tomaszem Lidzbarskim “ Between Oil and Tourism: Huaorani Youth’s Plans for the Future,” *Etnografia Polska*, vol. 64, nr 1-2, 2020.
- garncarstwa i ceramiki („Ceramika Quichua i jej rola nad rzeką Napo w Ekwadorze, „Etnografia Polska” 2013, nr 1/2, s. 129-144.)
- praktyk leczniczych („Dawne sposoby leczenia i ich pozostałości w kulturach Quichua i Shuar znad rzeki Napo w Ekwadorze” [w:] *Odkrywanie Ameryki Południowej. Studenckie badania naukowe EKWADOR 2009*, red. Aleksandra Wierucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2011.)

- trudności związanych z badaniami nad szamanizmem w warunkach zmian, jakim podlega w kontekście Amazonii („The Changing Art of the Huaorani Shaman”, *Anthropological Notebooks* 2012, volume XVIII, nr 3, s. 47-59)

Podjęmowana w wymienionych powyżej tekstach tematyka składa się na wielostronny obraz kultury i życia Huaorani w XXI wieku. Na uwagę zasługuje fakt, iż Autorka nie zawsze zgadza się z poglądami uznanych badaczy tego ludu, podejmując z nimi polemikę (*Huaorani of the Western Snippet*). Wskazuje też na trudności w badaniu zmian zachodzących w obrębie niektórych zjawisk, w sytuacji, gdy ich opisy sporządzane w przeszłości w zasadniczy sposób różnią się od siebie. („The Changing Art...”). Kilka tekstów dotyczy innych grup kulturowych Amazonii: Quichua z nad rzeki Napo i ludu Shuar. Monografia *Amazoński „Inny”* obejmuje zasięgiem tematyczny kolejne ludy regionu zaznaczające swą obecność we współczesnych tekstach kultury.

Przedstawiony powyżej dorobek ma duże walory poznawcze i stanowi znaczący wkład w wiedzę koncentrując się wokół dwóch kręgów tematycznych:

- przemian kulturowych zachodzących wśród społeczności tubylczych Amazonii w warunkach zmieniającego się szybko otoczenia, oraz
- mechanizmów kreowania ich wizerunku w obrębie zachodniej kultury popularnej i sztuki.

Moim zdaniem, w pełni spełnia on wymagania stawiane kandydatom na stopień doktora habilitowanego zgodne z zapisami ustawy o stopniach i tytule naukowym

W mojej opinii, recenzowane monografie i wymienione prace przyczyniają się do rozwoju wiedzy o kulturze. Autorka umiejętnie wykorzystuje dorobek pokrewnych dyscyplin naukowych oraz własne doświadczenia badawcze konstruując i realizując kompleksowe studium, w którym konfrontuje wiedzę o współczesnych mieszkańcach Amazonii z odkrywaniem na drodze analizy obrazem docierającym do współczesnych konsumentów kultury. Praca otwiera pole do dalszych dyskusji wokół zarysowanej w podsumowaniu, interpretacji przyczyn trwałości stereotypu ‘amazońskiego „Innego”’.

2. Ocena pozostałego dorobku

2.1. Dorobek naukowo-badawczy

Habilitantka uzyskała stopień naukowy doktora 2005 roku. Warto odnotować, że trzy lata później ukazała się wersja książkowa pracy doktorskiej zatytułowana *Dobra Czarownica Zachodu. Wątki antropologiczne w twórczości Ursuli K. Le Guin*, Łask. Wypracowane w niej sposoby analizy treści książek poczytnej autorki stały się częścią warsztatu badawczego Autorki i zostały wykorzystane z powodzeniem w najnowszej monografii *Amazoński „Inny”*

Dorobek przedstawiony do oceny obejmuje także napisany ze współautorką, anglojęzyczny, bardzo ciekawy artykuł opublikowany w Wielkiej Brytanii, na temat tradycyjnego garncarstwa widzianego jako narzędzie wzmacniania lokalnej tożsamości kulturowej w jednej z miejscowości położonych na Kaszubach. (z Magdaleną Sachą, “Using Traditional Pottery as a Tool for Strengthening Local Cultural Identity in Poland” [w:] *Social Dynamics of Ceramic Analysis: New Techniques and Interpretations*, ed. Sandra L. Lopez Varela, Archaeopress, Oxford 2014, s. 87-94.). Lokalnym działaniom kulturowym, tym razem wśród łotewskich Liwów poświęcony jest kolejny tekst, który ukazał się w dwóch wersjach językowych, polskiej i angielskiej, odpowiednio jako artykuł i tekst zamieszczony w publikacji pokonferencyjnej. („Ludzie spod samotnego dębu. Lokalna działalność kulturowa łotewskich

Liwów” „*Kultura i Historia*”, 2011, nr 21 (wersja anglojęzyczna: *People From Under the Lone Oak: Using Culture for Constructing Identity in Local Livs' Community*, [w:] *Current Issues in Cultural Studies. Conference Proceedings*, ed. by M. Fredriksson, Linköping University Electronic Press, Linköping 2011). Autorka nie obawia się podejmować tematów dobrze jej znanych w kontekście amazońskim wpisanych w inne realia geograficzne, polityczne i kulturowe. Tak jest też w wypadku dwóch tekstów o współczesnym szamanizmie buriackim, opublikowanym w języku angielskim („Modern Forms of Buryat Shamans' Activity on the Olkhon Island”, „*Anthropological Notebooks*”, 2013, vol. 19, No. 3, s. 101-119.) i rosyjskim, we współautorstwie z Eleną V. Burovskaya, *Современные изменения бурятской культуры на Ольхоне* (Współczesne przemiany w kulturze Buriatów na wyspie Olchon), „*Studia Rossica Gedanensia*”, nr 2/2015, s. 333- 344.

2.2. Osiągnięcia w zakresie dydaktyki, popularyzacji nauki i kontaktów międzynarodowych.

Z przedstawionego dorobku publikacyjnego jednoznacznie wynika, że dr Aleksandra Wierucka jest świadomym dydaktykiem, zainteresowanym rozszerzaniem i udoskonalaniem metod pracy ze studentami. W okresie podlegającym ocenie opublikowała dwa teksty odnoszące się do innowacyjnych technik dydaktycznych:

- „Antropologia (w) tutoring” [w:] *W trosce o jakość w ilości: tutoring oksfordzki w Uniwersytecie Gdańskim*, red. Beata Karpińska- Musiał, Libron, Kraków 2016.
- „Low-Threshold Strategies i inne sposoby aktywizacji studentów podczas zajęć” [w:] *Uniwersytet jutra*, red. S. Mrozowska, G. Penkowska, Libron, Kraków 2015.

Habilitantka zajmowała się także redagowaniem i współredagowaniem książkowych publikacji naukowych. Dwie spośród nich dotyczą bezpośrednio jej zainteresowań badawczych:

Re-wizje kulturowe. Wpływ globalizacji na kulturę Quichua, red. A. Wierucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2014.

Re-wizje Ameryki Południowej, red. Aleksandra Wierucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2011. Kolejne cztery tomy, których nie wymieniam, są im bliskie: tak jak tomy poświęcone dziedzictwu kulturowemu czy problematyce regionalnej.

Publikacje w czasopismach i wydawnictwach zagranicznych, tekst dotyczący trendów badawczych w amerykańskiej antropologii, czy recenzja zamieszczona w prestiżowym *Bulletin of Latin American Research*, podobnie jak członkostwo w ważnych międzynarodowych stowarzyszeniach naukowych świadczą o dużej swobodzie, z jaką Aleksandra Wierucka porusza się w środowisku nauki światowej (nie ograniczając się wyłącznie do świata anglosaskiego), co ma duże znaczenie w wypadku samodzielnego pracownika naukowego .

3. Wniosek końcowy

Przedstawione do recenzji publikacje naukowe spełniają wymogi stawiane pracom stanowiącym podstawę postępowania habilitacyjnego. W skład dorobku wchodzi **monografia wydana przez wydawnictwo, które zgodnie z moją wiedzą, w roku jej opublikowania w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi**

na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Znacząca część spośród powiązanych tematycznie artykułów wymienionych w recenzji zamieszczona została w czasopismach naukowych znajdujących się w roku publikacji na wykazach ministerialnych (Etnografia Polska 2020, *Anthropological Notebooks*, *Journal of Youth Studies*, *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, *Problemy Wczesnej Edukacji*). Rozdziały w książkach opublikowały liczące się i punktowane wydawnictwa uniwersyteckie. **Dorobek spełnia więc wymogi parametryczne.**

W okresie podlegającym ocenie (od 2006 roku) kilkakrotnie zmieniały się oficjalnie przyjmowane kryteria oceny dorobku naukowego, stąd trudno ograniczać się do wymiaru parametrycznego oceny. Aktywność dr Aleksandry Wieruckiej w zakresie publikacji prac naukowych należy ocenić wysoko: jest współautorką bądź autorką ponad dwudziestu pięciu tekstów, które ukazały się po uzyskaniu doktoratu, w tym trzech autorskich książek (jedna oparta na pracy doktorskiej). Podjęta w pracach tematyka jest nowatorska w polskim piśmiennictwie naukowym. Publikacje wskazują na konsekwentnie rozwijane, spójne zainteresowania badawcze. Prowadzone w dwóch ocenianych monografiach analizy zostały przeprowadzone właściwie, odwołują się do badań własnych Autorki oraz bardzo obszernej i właściwie dobranej bibliografii.

Dorobek Habilitantki jest istotny. Jak już stwierdziłam wcześniej, w mojej opinii, **recenzowane monografie, wymienione i omówione artykuły i rozdziały w książkach wiele wnoszą do obecnego stanu wiedzy i przyczyniają się do rozwoju wiedzy o kulturze.**

Wnoszę o dopuszczenie doktor Aleksandry Wieruckiej do dalszych procedur w postępowaniu o nadanie stopnia doktor habilitowanej

Kierwik 24.01.2025

Bożenka Lisowska-
Jagłomska